

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	סיפורי ראשית העולם והאנושות	—	(40x2)	—	80	נקודות
פרק שני	—	נושאי הבחירה	—	(20x1)	—	20	נקודות
						100	נקודות
						—	סך הכול

ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.

מותר להשתמש בתנ"ך מתורגם.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

מותר להשתמש במילון לועזי-עברי / עברי-לועזי.

ג. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה – 40 נקודות).

בכל שאלה, ענה על סעיף א – חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (לכל סעיף – 15 נקודות).

1. קרא בראשית, פרק א', פסוקים כ"ד-ל"א.

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) על פי פסוקים אלה, האדם הוא שיא הבריאה.

בסס קביעה זו על שתי ראיות מן הכתוב, והסבר כל אחת מהן. (15 נקודות)

(2) אף שהאדם הוא שיא הבריאה, לא נאמר בסיום בריאת האדם המשפט החוזר "וירא אלהים כי טוב".

הבא שני פירושים המיישבים קושי זה. (10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. בפסוק כ"ז נאמר שאלוהים ברא את האדם "בצלמו בצלם אלהים ברא אתו".

(1) מהו הקושי התאולוגי (קושי בתחום האמונה) העולה מן השימוש במילה "בצלמו" בפסוק זה? (7 נקודות)

(2) קרא את שני הפירושים שלפניך:

פירוש רבי יוסף בכור שור: "בצלמו – כלומר: בצלמו של אדם".

פירוש הרב קוק: "עיקר הצלם הוא החופש הגמור שאנו מוצאים באדם שעל כן הוא בעל בחירה".

(אברהם יצחק הכהן קוק, לנבוכי הדור, משכל, 2014, עמ' 27)

הסבר את הפירוש של כל אחד מן הפרשנים לקושי שציינת בתת-סעיף (1). (8 נקודות)

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. קרא את הקטעים שלפניך מן השיר "בראשית" מאת חיים חפר.

[...]

וביום השישי הוא יצר חיות בַּחֲלָד,
את הפילים, האיילות, את הצבועים;
ובאותו היום ממש, הוא ברא אדם בצלם,
הוא ברא אדם בצלם אלוהים –
ויהי ערב ויהי בוקר – יום שישי.

והאדם אילף כל בהמה.

והאדם חרש באדמה.

והאדם המציא את הגלגל.

והאדם השיט ספינות על גל.

והאדם ריסן את הקיטור.

והאדם טס מעלה כציפור.

והאדם כבש כוכבי מרום.

והאדם ברא את האטום.

והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום.

וביום הראשון הבדיל אלוהים בין חושך לאור

– ויהי אור

[...]

וביום חמישי הוא יצר חיים במים

ובאותו היום פרחו בני הכנף אל השמיים;

וביום השישי הוא ראה כי מעשהו תם –

וישבות מכל מלאכתו ולא ברא את האדם –

וירא אלוהים כי טוב.

(חפר ח', ספר הפזמונים של חיים חפר, ידיעות אחרונות, 1981, עמ' 92)

(1) כתוב נקודות דמיון אחת בין תיאור בריאת האדם בבראשית, פרק א' ובין תיאור בריאת האדם בשיר "בראשית".

בסס את דבריך על בראשית, פרק א', פסוקים כ"ד-ל"א, ועל הקטעים מן השיר שלפניך. (5 נקודות)

(2) לפי שיר זה, מהי הביקורת של חפר על מעשי האדם?

האם אתה מסכים עם ביקורת זו? נמק את דבריך. (10 נקודות)

2. קרא **בראשית**, פרק י"א, פסוקים א'-ט'.

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. (1) על פי הכתוב, הסבר מהי התוכנית של בני האדם ומהי מטרתה. (10 נקודות)

(2) ציין שתי פעולות שה' עושה כדי למנוע את מימוש התוכנית של בני האדם, והסבר כיצד באמצעות כל אחת מן

הפעולות שציינת ה' מונע מהם לממש את תוכניתם. (15 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוק ד' וגם **שמואל ב**, פרק ז', פסוקים ח'-ט'.

בשני הקטעים האלה מוזכרת עשיית שם.

(1) בנוגע לכל אחד מן הקטעים, כתוב מיהו הדובר המזכיר עשיית שם, והסבר על פי ההקשר מהי המשמעות של

עשיית שם בכל אחד מן הקטעים. (8 נקודות)

(2) על פי המשמעות של עשיית שם ב**בראשית**, פרק י"א, בני האדם מוצגים בסיפור מגדל בבל באופן שלילי.

האם אתה מסכים עם קביעה זו? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב. (7 נקודות)

ג. קרא פסוק ה'.

(1) הנאמר בפסוק זה יוצר קושי תאולוגי (קושי בתחום האמונה).

הסבר את הקושי. (7 נקודות)

(2) קרא את פירוש רש"י שלפניך.

"[בא] ללמד לדיינין שלא ירשיעו את הנדון עד שיראו ויבינו".

לפי פירוש זה, הסבר מהו המסר החינוכי הבא לידי ביטוי בפסוק ה'. (8 נקודות)

פרק שני — נושאי הבחירה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

על אהבה וחסד

3. קרא רות, פרק ג', פסוקים א'-י"ג.

א וַתֹּאמֶר לֵה נַעֲמֵי חַמּוּתָהּ
 ב בְּתֵי הַלֵּא אֲבִקְשֶׁלְךָ מִנּוּחַ אֲשֶׁר יִיטֵב־לְךָ: וְעַתָּה הֲלֵא בְעֵז
 מִדְּעַתָּנוּ אֲשֶׁר הִיית אֶת־נַעֲרוֹתַי הִנֵּה הוּא זֹרֵה אֶת־גֵּרְוֹן
 ג הַשְּׁעָרִים הַלַּיְלָה: וְדַחְצֵת וּפְסַכֵּת וְשִׁמַּת שְׂמֹלֶתְךָ עָלֶיךָ
 וַיְרַדְתִּי הַגֵּרְוֹן אֶל־תְּנוּדָעַי לְאִישׁ עַד כְּלַתּוֹ לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹ:
 ד וַיְהִי בְשֹׁכְבוֹ וַיִּדְעַת אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבֹאת
 וְגֹלִית מִרְגְּלָתּוֹ וּשְׁכַבְתִּי וְהוּא יִגִּיד לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין:
 ה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרֵי אַעֲשֶׂה: וַתֵּרַד הַגֵּרְוֹן וַתַּעֲשֶׂ
 ז כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ חַמּוּתָהּ: וַיֹּאכַל בְּעֵז וַיִּשְׁתַּ וַיִּיטֵב לְבֹו וַיָּבֵא
 לְשֹׁכֵב בְּקִצֵּה הָעֵרְמָה וַתָּבֵא בְלֹט וַתְּגַל מִרְגְּלָתּוֹ וַתִּשְׁכַּב:
 ח וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכַבֵּת
 ט מִרְגְּלָתּוֹ: וַיֹּאמֶר מִי־אַתְּ וַתֹּאמֶר אֲנִכִּי רֹות אֲמַתְךָ וּפְרִשְׁתָּ
 י כְּנַפְךָ עַל־אַמְתְּךָ כִּי גֹאל אַתָּה: וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַ־ה'
 בְּתֵי הַיִּטְבֵּת חֶסֶדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרֵאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי
 יא הַבְּחוּרִים אִסְדָּל וְאִסְ־עָשִׂיר: וְעַתָּה בְתֵל אֶל־תִּירָאֵי כֹל
 אֲשֶׁר־תֹּאמְרֵי אַעֲשֶׂה־לְךָ כִּי יוֹדַע כָּל־שְׁעַר עֲמִי כִּי אִשְׁת
 יב חִיל אַתְּ: וְעַתָּה כִּי אֲמַנֶּם כִּי אִם גֹּאל אֲנִכִּי וְגַם יֵשׁ גֹּאל
 יג קְרוֹב מִמֶּנִּי: לִינִי הַלַּיְלָה וְהִיָּה בְּבִקְרֹ אִסְ־יִגְאַלְךָ טוֹב יִגְאַל
 וְאִסְ־לֹא יַחֲפִיץ לְגֹאֲלְךָ וּגְאַלְתִּיךָ אֲנִכִּי חִי־הֵ־שְׁכַבֵּי עַד־
 הַבֶּקֶר:

- א. (1) מה הייתה המטרה שנעמי פעלה להשיג? בסס את דבריך על דברי נעמי לרות ועל דברי רות לבעז בקטע שלפניך. (4 נקודות)
- (2) הסבר מה היו דרכי הפעולה החסויות של נעמי, וכיצד הפעילה אנשים אחרים כדי להשיג את מטרתה. בסס את דבריך על הכתוב. (10 נקודות)
- ב. יש הטוענים שאחת מן המטרות של כתיבת רות מגילת רות הייתה להוכיח שאף על פי שרות הייתה נוכרייה, היא הייתה ראויה למלא את הייעוד ההיסטורי שלה.
- הבא מן הקטע שלפניך שתי ראיות המבססות טענה זו, והסבר כל אחת מהן. (6 נקודות)

בין שאול לדוד

4. קרא שמואל א, פרק י"ח, פסוקים א'-ט"ז.

א ויהי ככלתו לדבר אל-שאול
 ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבו יהונתן כנפשו: ויאהבהו
 ב ויקחהו שאול ביום ההוא ולא נתנו לשוב בית אביו: ויכרת
 ג יהונתן ודוד ברית באהבתו אתו כנפשו: ויתפשט יהונתן
 ד את-המעיל אשר עליו ויתנהו לדוד ומדיו ועד-חרבו ועד-
 ה קשתו ועד-חגרו: ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול ישביל
 וישמהו שאול על אנשי המלחמה וייטב בעיני כל-העם וגם
 ו בעיני עבדי שאול: ויהי בבואם בשוב דוד
 ו מהכות את-הפלשתים ותצאנה הנשים מכל-ערי ישראל
 ל שור והמחלות לקראת שאול המלך בתפיש בשמחה
 ז ובשלשים: ותענינה הנשים המשחקות ותאמרן הכה שאול
 ח באלפו ודוד פרבכתיו: ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר
 הזה ויאמר נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים ועוד
 ט לו אך המלוכה: ויהי שאול עון את-דוד מהיום ההוא
 י והלאה: ויהי ממחרת ותצלח רוח אלהים
 יא רעה אל-שאול ויתנבא בתוך-הבית ודוד מנגן בידו כיום
 יב ביום והחנית ביד-שאול: ויטל שאול את-החנית ויאמר אפה
 יג ברוד ובקיר ויסב דוד מפניו פעמים: וירא שאול מלפני דוד
 יד כי-היה ה' עמו ומעם שאול סר: ויסרהו שאול מעמו
 טו וישמהו לו שר-אלף ויצא ויבא לפני העם: ויהי
 טז דוד לכל-דרכו משביל ה' עמו: וירא שאול אשר-הוא
 טז משביל מאד ויגר מפניו: וכל-ישראל ויהודה אהב את-דוד
 כי-הוא יוצא ובא לפניהם:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. קרא פסוקים א'-ה'.

את המתואר בפסוק ד' אפשר לפרש בשתי דרכים: האחת – מחווה של הוקרה ללוחם אמיץ, והאחרת – מעשים שיש להם משמעות סמלית.

הסבר את הפסוק על פי כל אחת מן הדרכים (תוכל להיעזר ב**שמואל א**, פרק י"ז, פסוקים ל"ח-מ').
(8 נקודות)

ב. קרא פסוקים ו'-ט"ז.

(1) בפסוקים אלה מתואר שינוי ביחס של שאול כלפי דוד. הסבר מהו האירוע שגרם לשינוי זה, ומדוע הוא גרם לשינוי. בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

(2) ציין שתי פעולות שנקט שאול כדי לפגוע בדוד, והסבר כיצד כל אחת מהן נכשלה והביאה לחיזוק מעמדו של דוד. בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

בהצלחה!